

Bestyrelsesmedlem, Marianne Olsens motivationstale til Morten Sodemann, modtager af Retspolitisk Forenings hæderspris KAFKAT, den 3. maj 2025

Kære Morten Sodemann,

Blandt alle dine aktive håb på skrift og i tale er det enkleste og mest tiltrængte at vi må forsvare menneskerettighederne, der er under angreb lige nu – alene tanken om at afskaffe menneskerettigheder er det bedste argument for at beholde dem.

Når Retspolitisk Forening i år har villet hædre dig med KAFkat, er det fordi, som du selv har skrevet, at den – og nu retter jeg lidt på dit citat ”i virkeligheden også går til dit team, dvs. til tolkene og de modige patienter, der tør dele deres erfaringer åbent med jer”. Og jeg citerer dig videre for:

jeres motto der er et patientcitat:

"Man skal forstå hvordan det er ikke at blive forstået, for at kunne forstå det".

Det motto kan gælde alle patienter af alle modersmål, for det er ingen spøg at gå til læge. Dét er noget vi alle kan forstå.

Det kan ellers være besværligt nok at komme til læge lige nu, som vi er det her, for den debat du har ønsket, peger på at hvis vi er bange for os selv, bliver vi aldrig klogere. Det betyder i min læsning at du først tvinger os til at se vores blinde pletter, vores privilegieblinde pletter, der med din hjælp skal helbredes. De skal lære os hvor vigtigt det er at enhver kan gå til lægen, meget gerne med en tolk, der kan arbejde uden at forarme patienten, for vi **vil** gerne forstås, både når vi er syge, og når vi er fremmede.

Det har du sagt på en ganske forståelig måde: De fremmede bliver syge og de syge bliver fremmede.

Oveni alle de erfaringer du havde i forvejen, kom så Covid 19.

Den pandemi fik dig til at skrive *Pandemiernes pariaer* der er en sundhedsfagligt gennemforsket bog med 767 noter og henvisninger.

Covid 19 fik dig til at studere pandemierne fra før middelalderen op til i dag, og du fandt at de har den samme virkning på samfund, hvis ulighed og søgen efter syndebugke har uimodsigelige fællestræk.

Magthaverne bør reagere, men de kan egentlig ikke stille noget op over for sygdommen, som tydeligt rammer uden personsanseelse.

Myndighederne, der opdager at deres myndighed er i fare, må altså indføre personsanseelse!

Når det lykkes, kan de ramme dem, der i forvejen er underprivilegerede: de fattige og de fremmede. Og her bliver du bidsk, når du griber så langt tilbage som til profeten Moses, der i GT siger om de fattige: dem har vi altid hos os og bruger sin erkendelse til at opfordre til

gavmildhed... nåh nej, det er noget andet **du** siger: Sikke et held at vi altid har dem hos os! Her taler du på de magtesløse myndigheders vegne om **vores** blinde pletter!

Nu bliver sløret revet bort fra vores blindhed, for vi bliver nødt til at se, at indse, at

Majoritetens medlemmer finder sig i beslutningerne og definerer sig selv ved alt det, vi IKKE er: Vi er ikke brune. Vi er ikke fattige. Flertallet nyder velfærden ved at bo pænt, have gæsteværelser og sommerhus.

Politikerne rådede faktisk ALLE til at benytte gæsteværelser for at sprede individerne, eller tage ud til det sommerhus, som de manglede. Det er et råd der rent ud er diskrimination, racisme.

Sygdommen var ligeglåd. Den lukkede også Folketinget.

Og du siger:

Hverdagens stilfærdige racisme er overalt. Den har mange ansigter. Problemet er at den i al ubemærkethed sætter sig i knoglerne og bliver siddende – den internaliseres og demoraliserer.

Flygtninge er på under et årti gået fra at være mennesker i risiko til at være mennesker der udgør en risiko. Hvordan kunne det ske?

Min avis har udtrykt glæde ved at det lykkedes et skib at redde rigtig mange vietnamesiske flygtninge, hvis skib var ved at gå ned, så alle ellers ville være druknet. Men det var altså for 50 år siden.

Selv har jeg endnu ikke lært at forstå den rå vulgaritet som det politiske flertal ganske frejdigt reklamerer med, og jeg ved godt at jeg er tungnem for alvor: Jeg havde ligesom 6-7000 flygtninge her fra landet to julefester i Sverige i 1943 og 1944, så jeg har, som man siger, selv en rem af huden.

Det er ufatteligt at en patient i dag kan sige: ”Folk opfatter ikke flygtninge som mennesker. Jeg skammer mig over at sige, at jeg er flygtning”. Flygtninge er endt i en permanent midlertidighed på tålt ophold i ”vores” virkelighed i Danmark. Og **du** spørger:

Har vi virkelig så svag en identitet at vi er nødt til at have marginaliserede minoriteter for at styrke den?

Og jeg spørger med dig: ”Vil vi virkelig udstille os selv så hæsligt at vi ønsker at bare ét menneske skal have det så utåleligt som muligt?”

Kniven skal bores ind bag øjet, så du viser os

”**Vore hjerner elsker at hade de fremmede.** De fremmede styrker vores identitet. Columbus bragte Syfilis med til Amerika...eller var det ham, der slæbte den med tilbage til Spanien? Syfilis hedder ”Mal francese” i Italien og ”Mal napolitain” i Frankrig. Jøder fik skylden for den sorte død i Europa. Ierne fik skylden for Koleraepidemien i New York. Italienerne fik skylden

for at introducere polio til Brooklyn. HIV blev opfattet som en sygdom blandt afrikanere og homoseksuelle.

Racisme er lige så smitsom som de sygdomme vi uretmæssigt giver de fremmede skylden for.”

Men der **er** også, når operationen lykkes, en vej til helbredelse, når vi ser, når vi indser med forfatteren **Barbara Kingsolver, der siger:**

Alle mennesker er ens indtil de rejser et andet sted hen. En flygtning er én der har mistet alt undtagen sin accent og sin livshistorie, men vi hører kun accenten og ikke den livshistorie, der giver accenten menneskelighed, den historie, der gør flygtningen til et menneske. Vi lader hjernen stille sig tilfreds med irritation over accenten og frarøver dermed personen bag accenten muligheden for at blive set, hørt og forstået.”

Vi ved nemlig ikke noget om et menneske, når vi kun får oplyst hans religion eller etnicitet. Hvis vi derimod får en livshistorie, lærer vi noget virkeligt som kan pakkes ind i de andre fænomener, religion og etnicitet og accent. Det er også en virksom medicin mod vores fordomme. Det er dem vi skal helbredes for.

Det er en prægtig skulptur du nu får at beholde et år. Den har fået navn efter Juristen og digteren Frantz Kafka, der skriver om Josef K. – ikke at han er syg, hvad han måske er, men at han er arresteret. Han er dømt, og han mener og han er vistnok uskyldig.

Kære Morten Sodemann: TAK fordi du har givet så rigeligt stof til vores hyldest og tak fordi du hurtigt sagde jatak til at modtage denne hæderspris som du, dine patienter og dine medarbejdere har så rigeligt fortjent.

